largă, în care tratamentul corect al creditorilor, conservarea valorii, restructurarea întreprinderilor viabile și ieșirea ordonată a celor neviabile aparțin aceluiași sistem. Această viziune oferă un cadru de analiză pentru prezent și, totodată, o direcție de cercetare ce poate fi aprofundată în studii ulterioare.

Referințe bibliografice:

1. UNITED NATIONS COMMISSION ON INTERNATIONAL TRADE LAW. UNCITRAL Legislative Guide on Insolvency Law. New York: United Nations, 2005. Disponibil: https://uncitral.un.org/en/texts/insolvency/legislativeguides/insolvency_law (vizitat 16.09.2026).
2. WORLD BANK. Principles for Effective Insolvency and Creditor/Debtor Regimes. 2021 Edition. Washington, DC: World Bank, 2021. Disponibil: http://hdl.handle.net/10986/35506 (vizitat 06.09.2026).
3. Directiva (UE) 2019/1023 a Parlamentului European și a Consiliului din 20 iunie 2019 privind cadrele de restructurare preventivă, remiterea de datorie și decăderile, precum și măsurile de sporire a eficienței procedurilor de restructurare, insolvență și remitere de datorie și de modificare a Directivei (UE) 2017/1132 (Directiva privind restructurarea și insolvența). În: Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, L 172 din 26.06.2019, p. 18–55. Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2019/1023/oj (vizitat 06.09.2026).
4. Legea insolvabilității nr. 149 din 29.06.2012. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr. 193–197. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=123197&lang=ro
5. Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență. În: Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 466 din 25.06.2014, cu modificările și completările ulterioare. Disponibil: https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/159286
6. JACKSON T. H. The Logic and Limits of Bankruptcy Law. Cambridge (MA): Harvard University Press, 1986.
7. BAIRD D. G. The Elements of Bankruptcy. 6th ed. New York: Foundation Press, 2014.
8. UNITED NATIONS COMMISSION ON INTERNATIONAL TRADE LAW. UNCITRAL Legislative Recommendations on Insolvency of Micro- and Small Enterprises. 2021. Disponibil: https://uncitral.un.org/en/lrimse (vizitat 12.09.2026).
9. BRICONGNE J.-C., DEMERTZIS M., PONTUCH P., TURRINI A. Macroeconomic Relevance of Insolvency Frameworks in a High-debt Context: An EU Perspective. European Economy Discussion Paper 032. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2016. Disponibil: https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/macroeconomic-relevance-insolvency-frameworks-high-debt-context-eu-perspective_en (vizitat 16.09.2026).
10. WESSELS B. International Insolvency Law. Part I: Global Perspectives on Cross-Border Insolvency Law. 4th ed. Wolters Kluwer, 2015.
11. EIDENMÜLLER H. What is an Insolvency Proceeding? ECGI Working Paper Series in Law, nr. 335/2016. European Corporate Governance Institute, 2016. Disponibil: https://www.ecgi.global/publications/working-papers/what-is-an-insolvency-proceeding (vizitat 26.09.2026).
12. McCORMACK G. Corporate Rescue Law – An Anglo-American Perspective. Cheltenham: Edward Elgar, 2008.

CZU 343.37
https://doi.org/ https://doi.org/10.52507/2345-1106.2026-2.05

EXAMINAREA CADRULUI LEGISLATIV AUTOHTON ȘI INTERNAȚIONAL PRIVIND INFRACȚIUNEA DE DOBÎNDIRE A CREDITULUI, ÎMPRUMUTULUI SAU DESPĂGUBIRII/INDEMNIZAȚIEI DE ASIGURARE PRIN ÎNȘELĂCIUNE

CUCIURCĂ Angela,
doctor în drept,
Universitatea Tehnică din Moldova,
E-mail: cuciurcaangela@mail.ru
https://orcid.org/0009-0005-5202-6467

REZUMAT

Studiul efectuat este unul actual, fiind determinat de transformările profunde pe care le-a cunoscut sistemul financiar și relațiile economice contemporane, atât la nivel național, cât și internațional. Dezvoltarea economiei de piață, extinderea activității instituțiilor bancare și nebancare, diversificarea produselor financiare și creșterea accesului populației la servicii de creditare au generat nu doar avantaje economice semnificative, ci și multiple riscuri asociate fraudelor economico-financiare. În acest context, infracțiunea de dobîndire a creditului, împrumutului sau despăgubirii/indemnizației de asigurare prin înșelăciune ocupă un loc distinct în cadrul criminalității economice moderne, reprezentând una dintre cele mai periculoase forme de atentare la securitatea relațiilor financiare și la stabilitatea circuitului economic.

Importanța combaterii acestei categorii de infracțiuni derivă din impactul negativ pe care acestea îl produc asupra instituțiilor financiare, asupra mediului de afaceri și asupra economiei naționale în ansamblu. Prin intermediul unor acțiuni frauduloase, autorii induc în eroare băncile, organizațiile de creditare nebancară, societățile de asigurare sau alte entități

financiare, obținând avantaje patrimoniale necuvenite în detrimentul intereselor economice legitime ale acestora. Fenomenul prezintă o gravitate sporită deoarece afectează încrederea publică în sistemul financiar și poate conduce la destabilizarea raporturilor juridice de creditare și asigurare.

Importanța studiului este determinată de amploarea fenomenului infracțional în domeniul creditării și asigurărilor. În ultimii ani, dezvoltarea sectorului bancar și a pieței serviciilor financiare a fost însoțită de o creștere a numărului de fraude economice. Infractorii utilizează diverse mecanisme frauduloase pentru obținerea ilegală a creditelor, împrumuturilor sau despăgubirilor de asigurare, profitând de vulnerabilitățile sistemului financiar și de insuficiențele mecanismelor de control intern.

Valoarea aplicativă a studiului constă în folosirea concluziilor şi recomandărilor la aplicarea în practica de urmărire penală și cea judiciară, pentru soluționarea unor probleme de interpretare ce rezultă din conținutul ambiguu și inexact al textului de lege prevăzut la art. 238 CP RM, prin aceasta înlesnind actul de înfăptuire a justiției.

Cuvinte-cheie: *dobîndirea creditului şi împrumutului, indemnizație de asigurare prin înşelăciune, obiect juridic, normă specială, daune materiale, caracter alternativ, incriminarea înşelăciunii, latura obiectivă, subiect al infracțiunii, latura subiectivă, ș.a.*

EXAMINATION OF THE DOMESTIC AND INTERNATIONAL LEGISLATIVE FRAMEWORK REGARDING THE OFFENSE OF OBTAINING CREDIT, LOANS, OR INSURANCE COMPENSATION/INDEMNITY THROUGH DECEPTION

CUCIURCĂ Angela,
PhD in law,
Technical University of Moldova,
E-mail: cuciurcaangela@mail.ru
https://orcid.org/0009-0005-5202-6467

SUMMARY

This study addresses a highly relevant topic, prompted by the profound transformations within the financial system and contemporary economic relations, both nationally and internationally. The development of the market economy, the expansion of banking and non-banking institutions, the diversification of financial products, and increased public access to credit services have brought about not only significant economic benefits but also numerous risks related to economic and financial fraud. In this context, the offense of obtaining credit, loans, or insurance indemnities/compensation through deception occupies a distinct position within modern economic crime, representing one of the most dangerous threats to the security of financial relations and the stability of economic processes.

The importance of combating this category of offenses stems from the negative impact they have on financial institutions, the business environment, and the national economy as a whole. Through fraudulent actions, perpetrators mislead banks, non-banking credit organizations, insurance companies, or other financial entities, securing undue financial gains to the detriment of these entities' legitimate economic interests. This phenomenon is particularly serious because it undermines public trust in the financial system and can destabilize the legal relationships governing credit and insurance.

The significance of this study is underscored by the scale of criminal activity within the credit and insurance sectors. In recent years, the growth of the banking sector and the financial services market has been accompanied by an increase in the number of economic frauds. Criminals employ various fraudulent mechanisms to illegally obtain credits, loans, or insurance payouts, exploiting vulnerabilities within the financial system and shortcomings in internal control mechanisms.

The practical value of this study lies in the application of its conclusions and recommendations to criminal prosecution and judicial practice; it helps resolve interpretive issues arising from the ambiguous and imprecise wording of Article 238 of the Criminal Code of the Republic of Moldova, thereby facilitating the administration of justice.

Key words: obtaining credits and loans, insurance payouts through fraud, legal object, special legal provision, material damages, alternative nature, criminalization of fraud, objective element (actus reus), subject of the crime, subjective element (mens rea), etc.

Introducere. Actualitatea şi importanța studiului efectuat rezultă din necesitatea cercetării ample a reglementărilor naționale și internaționale privind infracțiunea prevăzută la art. 238 CP RM, în contextul modificărilor legislative recente și al evoluției practicii judiciare. Studiul efectuat evidențiază problemele de interpretare și aplicare a normei penale, formulează concluzii doctrinare originale și propune soluții de perfecționare legislativă.

Importanța teoretică a cercetării constă în dezvoltarea doctrinei dreptului penal privind infracțiunile economice și aprofundarea cunoștințelor referitoare la răspunderea penală pentru fraudele în domeniul creditării și asigurărilor. Rezultatele cercetării pot contribui la uniformizarea practicii judiciare și la clarificarea unor probleme controversate privind calificarea juridică a faptelor prevăzute la art. 238 CP RM.

Conținutul acestui articol**,** fiind de o valoare practică majoră, se manifestă prin posibilitatea utilizării concluziilor și recomandărilor formulate în activitatea organelor de urmărire penală, a instanțelor judecătorești și a instituțiilor financiare implicate în prevenirea

fraudelor economice. Totodată, propunerile de lege ferenda pot servi drept suport pentru perfecționarea cadrului normativ penal în domeniul protecției relațiilor financiare.

Materiale și metode. Cercetarea realizată s-a bazat pe materiale documentare constituite dintr-o combinație de surse normative, doctrinare și analitice, selectate în scopul examinării aprofundate a reglementării juridice naționale și internaționale privind infracțiunea de la art. 238 CP RM, în contextul modificărilor legislative recente și al evoluției practicii judiciare.

Documentarea s-a realizat pe analiza actelor internaționale la care Republica Moldova este parte, iar studiul realizat a fost materializat aplicându-se metoda construcției abstracte, a interpretării logice a normelor de drept, metoda analitică, precum și metoda comparării. Aceste metode, fiind combinate, oferă o perspectivă în elaborarea unui mecanism juridic operativ și necesar de identificare a imperfecțiunilor ce caracterizează reglementările privind infracțiunea de la art. 238 CP RM și formularea soluțiilor pentru aplicarea legii penale în conformitate cu principiul legalității, precum și eliminării deficiențelor existente în legea penală națională, fapt ce ar permite asigurarea uniformității normelor juridico-penale.

Rezultate și discuții. În acest articol științific am realizat un studiu comparat al faptelor penale, corespondente infracțiunilor de dobândire a creditului prin înșelăciune, stipulate la art.238 CP RM, cuprinse de reglementările unor state, în special, de cele Europene. În acest proces am identificat modele legislative pozitive și eficiente, de la care ar putea să se inspire legiuitorul moldav. Aceasta deoarece, normele cuprinse de art.238 CP RM nu sunt ocolite de neajunsuri, fiind învederate mai multe carențe și goluri legislative.

În cele ce urmează vom prezenta principalele poziții legislative privind faptele penale corespondente celor de la art.238 CP RM, înscrise în legislația altor state, inclusiv din perspectiva existenței sau a lipsei unor norme speciale care să incrimineze escrocheria (înșelăciunea) în sfera asigurărilor sau escrocheria (înșelăciunea) în sfera creditării [2].

I. Prima orientare legislativă este similară cu cea consacrată în ordinea juridică

autohtonă. Mai exact, întâlnim norme asemănătoare cu cele consemnate la art.238 CP RM, care prevăd răspunderea pentru dobândirea creditului sau a împrumutului prin înșelăciune.

Subliniem însă, că legiuitorii acestor state (spre deosebire de cel moldav) nu includ și despăgubirea de asigurare sau indemnizația de asigurare (alături de credit și împrumut) în postura de bunuri dobândite prin săvârșirea infracțiunii. După cum e și firesc, obținerea prin înșelăciune a despăgubirii sau a indemnizației de asigurare este apreciată drept infracțiune contra patrimoniului, fiind calificată drept înșelăciune (escrocherie).

În context, constatăm că în legislațiile acestor state lipsesc norme speciale care să prevadă răspunderea pentru înșelăciune în sfera asigurărilor sau înșelăciune în sfera creditării. Asemenea fapte sunt încadrate în baza normei generale (*i.e.* normei care stabilește răspunderea pentru înșelăciune (escrocherie)). În această categorie includem: art.207 din CP al Lituaniei, [4] art.222 din CP al Ucrainei, [5] art.237 din CP al Bielorusiei, [6] art.195 din CP al Azerbaidjanului, [7] art.208 din CP al Georgiei, [8] art.219 din CP al Kazahstanului, [9] art.243 din CP al Turkmenistanului) [10]. Remarcăm că această abordare este caracteristică statelor foste membre ale Uniunii Sovietice.

II. Potrivit unei alte orientări întâlnim legislații în care (i) sunt incriminate fapte similare

cu cele specificate la art.238 CP RM, și (ii) este reglementată, într-o normă specială, sustragerea prin înșelăciune a mijloacelor financiare acordate cu titlu de credit (*alias* – escrocheria în sfera creditării). Pentru exemplificare prezentăm modelul legislativ tadjic. Astfel, la art.264 din CP [11] este reglementată răspunderea pentru primirea ilegală a creditului, iar la art.246 din CP este consfințită fapta de sustragere a mijloacelor acordate cu titlu de credit.

În linii mari, scopul final pe care-l urmărește făptuitorul este ceea ce delimitează infracțiunea de dobândire ilegală a creditului de sustragerea prin înșelăciune a mijloacelor acordate cu titlu de credit. În primul caz, făptuitorul urmărește scopul folosirii temporare a mijloacelor bănești obținute, întrucât intenționează să ramburseze creditul acordat. În opoziție, în situația escrocheriei în sfera creditării făptuitorul urmărește scopul de cupiditate.

III. În corespundere cu cea dea treia abordare identificăm legiuiri în care (i) sunt incriminate fapte similare cu cele specificate la art.238 CP RM, și (ii) este reglementată, într-o normă specială, înșelăciunea în sfera asigurărilor. Diferă însă, localizarea normei care stabilește răspunderea pentru înșelăciunea în sfera asigurărilor.

Astfel, de exemplu, conform legislației Sloveniei norma specială în care este înscrisă înșelăciunea în sfera asigurărilor este amplasată în același articol ce incriminează înșelăciunea, în general. Mai exact, la alin.(1) art.211 din CP [12].este pedepsită înșelăciunea, în general, iar la alin.(2) art.211 din CP este reglementată înșelăciunea în sfera asigurărilor (caz special al înșelăciunii). În legislația Letoniei, [13], Macedoniei de Nord [14] și a Bulgariei [15] înșelăciunea și înșelăciunea vizând asigurările sunt amplasate în articole diferite. Totuși, atât în cazul Sloveniei, cât și al Letoniei, Macedoniei de Nord și al Bulgariei înșelăciunea în sfera asigurărilor este considerată drept infracțiune contra patrimoniului.

În schimb, în legislația Poloniei [16] și a Serbiei [17] obținerea despăgubirii/indemnizației de asigurare prin înșelăciune nu este catalogată drept infracțiune contra patrimoniului, ci infracțiune economică (fapt cu care nu suntem de acord). Este remarcabil însă, că această faptă nu este localizată în articolul ce incriminează dobândirea ilegală a împrumutului (așa cum o face legiuitorul moldav). În aceste legislații se face distincție între dobândirea ilegală a împrumutului/altor beneficii și înșelăciunea/frauda în sfera asigurărilor.

De menționat că, în legislațiile acestor state nu identificăm o normă specială (bunăoară, ca în cazul legislației Republicii Tadjikistan) care să prevadă

răspunderea pentru sustragerea prin înșelăciune a mijloacelor financiare acordate cu titlu de credit.

Conform unei alte orientări identificăm (i) norme care cuprind fapte penale analogice celor de la art.238 CP RM, (ii) norme în care este reglementată răspunderea pentru înșelăciunea în sfera asigurărilor și (iii) norme în care este incriminată înșelăciunea în sfera creditării. Este ilustrativ modelul legislativ rus. Astfel, la art.176 din CP [18] este stabilită răspunderea pentru obținerea ilegală a creditului, la art.159.1 din CP – escrocheria în sfera creditării, iar la art.159.5 din CP. De remarcat că ultimele două infracțiuni (escrocheria în sfera creditării și escrocheria în sfera asigurărilor) sunt considerate forme speciale ale escrocheriei – infracțiune contra patrimoniului.

Deci, spre deosebire de cel de-al doilea și cel de-al treilea model legislativ, în cadrul unui *nomen juris* este incriminată atât înșelăciunea în sfera asigurărilor, cât și înșelăciunea în sfera creditării. Totodată, similar primelor trei orientări, normele care stabilesc răspunderea pentru înșelăciunea în sfera asigurărilor și/sau pentru înșelăciunea în sfera creditării coexistă alături de normele ce stabilesc răspunderea pentru dobândirea creditului, împrumutului etc. prin înșelăciune.

Într-o altă concepție legislativă, nu regăsim norme care să prevadă răspunderea pentru dobândirea creditului sau a împrumutului prin înșelăciune (aidoma legiuitorilor din primele patru categorii). Totodată, identificăm norme ce incriminează *(i)* înșelăciunea în sfera creditării, inclusiv bancare și *(ii)* înșelăciunea privind asigurările, drept cazuri speciale ale înșelăciunii (infracțiuni contra patrimoniului). Aceste norme devin operabile atunci când făptuitorul urmărește scopul de sustragere. La această categorie atribuim: §222 și 223 din CP al Slovaciei, [19], art.145 și 146 din CP al Albaniei, [20] §265 și 265b din CP al Germaniei [21] și secțiunea 210 și 211 din CP al Cehiei [22].

O abordare extrem de interesantă identificăm în legislația Turciei. Așadar, la art.157 din CP [23] este reglementată infracțiunea de înșelăciune. În același timp, la art.158 din CP este prevăzută răspunderea pentru înșelăciunea în formă calificată. La lit.j) și k) alin.(1) art.158 din respectivul CP sunt înscrise următoarele semne circumstanțiale agravante: a) prin obținerea unui împrumut de la o bancă sau de la o altă instituție financiară (lit.j)); b) cu intenția de a obține o plată de asigurare (lit.k)).

Deci, comparativ cu legislatorul slovac, albanez, german și ceh, cel turc nu instituie veritabile norme speciale, în cadrul unor articole distincte, care să incrimineze *(i)* înșelăciunea în sfera creditării, inclusiv bancare și *(ii)* înșelăciunea în sfera asigurărilor. Acesta a decis ca în textul unui articol distinct să fie stipulate toate variantele agravate ale înșelăciunii, inclusiv a celor săvârșite în sfera creditară sau în sfera asigurărilor.

Potrivit unei alte abordări legislative, lipsește un articol similar cu art.238 CP RM, care să interzică penal dobândirea prin înșelăciune a creditului sau a împrumutului. De asemenea, nu atestăm nici norme care să reglementeze răspunderea pentru înșelăciunea în sfera creditării. Totodată, în textul acestor legislații sesizăm norme ce incriminează înșelăciunea în sfera asigurărilor. În același timp, respectiva infracțiune este apreciată în calitate de infracțiune contra patrimoniului. În context, evocăm legislația penală a României [24], a Portugaliei [25], a Olandei [26], a Greciei [27], a Finlandei [28], a Suediei [29], a Estoniei [30], a Croației [31] și a Austriei [32].

În corespundere cu o altă orientare legislativă este incriminată doar înșelăciunea în sfera creditării (art.301 din CP al Ciprului [33]) sau înșelăciunea ce cuprinde în cadrul aceluiași articol, *inter alia*, cea din sfera creditării (art.245 din CP al Muntenegrului [34]). În legislația Italiei este pedepsită penal înșelăciunea în sfera obținerii alocațiilor publice (art.640- bis din CP [35]). În legislația acestor state înșelăciunea în sfera asigurărilor nu este incriminată în cadrul unui *nomen juris*, pentru astfel de situații având aplicabilitate norma generală ce prevede răspunderea pentru înșelăciune. La fel, lipsește o normă similară cu cea de la art.238 CP RM.

În fine, în unele legislații lipsesc cu desăvârșire atât norme care să sancționeze penal fapte similare cu cele înscrise la art.238 CP RM, cât și norme speciale care să incrimineze înșelăciunea în sfera asigurărilor și înșelăciunea în sfera creditării. Cu titlu exemplificativ prezentăm exemplul Armeniei [36], Kirghiziei [37], Belgiei [38], Franței [39], Ungariei [40], Spaniei [41], Elveției [42] și Danemarcei [43]. Potrivit acestor legislații, obținerea prin înșelăciune a unui credit/împrumut sau a unei despăgubiri/indemnizații de asigurare cade sub incidența normei generale: normei ce sancționează înșelăciunea (escrocheria) sau normei ce sancționează cauzarea de daune materiale prin înșelăciune.

După această digresiune, în continuare, vom supune investigației cele mai reprezentative modele legislative în care sunt consfințite norme ce stabilesc răspunderea penală pentru obținerea prin înșelăciune a creditului, a împrumutului sau a altor forme de exprimare a mijloacelor bănești, *i.e.* norme similare cu cele cuprinse de art.238 CP RM.

În ***legislația Sloveniei*** infracțiunea analogică celei de la art.238 CP RM este intitulată „Fraudă prin obținerea creditelor sau a prestațiilor", fiind reglementată la art.230 din CP.

Comparativ cu prevederile art.238 CP RM, în acord cu prevederile art.230 din CP al Sloveniei, în calitate de bunuri obținute pe cale infracțională pot evolua nu doar banii ca expresie a împrumutului luat, ci și banii ca expresie a unei imobilizări financiare, a unei subvenții sau a unei oricare alte prestații destinate desfășurării unei activități economice.

În calitate de victimă a infracțiunii prevăzute la art.230 din CP al Sloveniei figurează *creditorul*. Legiuitorul sloven nu indică expres entitatea pasibilă să apară în calitate de victimă a infracțiunii, folosind o formulă generică aptă să cuprindă mai multe tipuri de victime.

În ceea ce privește latura obiectivă, din perspectiva reflectării conținutului faptei prejudiciabile, sesizăm o abordare mult mai largă a legislatorului sloven. La concret, este îmbrățișată teza, potrivit căreia fapta prejudiciabilă se poate concretiza nu doar în formă activă (*i.e.* în prezentarea unor date false sau incomplete), dar

poate lua și o formă pasivă (*i.e.* în ascunderea unor fapte) [44]. În planul tratamentului sancționator legiuitorul sloven este mult mai indulgent, prescriind următoarele pedepse cu caracter alternativ: amenda și închisoarea de până la trei ani.

La alin.(2) art.230 din CP al Sloveniei este consacrată răspunderea penală pentru folosirea împrumutului sau a unei alte prestații (din cele prevăzute la alin.(1)) în alte scopuri, decât în cele convenite cu creditorul. De remarcat că o asemenea faptă nu intră sub incidența legii penale moldave. Subscriem acestei poziții legislative, întrucât considerăm că unei asemenea fapte îi lipsește pericolul social înalt (aidoma unei fapte penale).

În ***legislația Poloniei*** răspunderea pentru obținerea ilegală a împrumutului sau a altor prestații financiare este stabilită la art.297 din CP. Respectivul articol conține două infracțiuni în varianta-tip. La alin.(1) art.297 din CP este prevăzută conduita activă a făptuitorului constând în prezentarea victimei a unui document contrafăcut/falsificat. La alin.(2) al aceluiași articol este incriminată conduita pasivă a făptuitorului exprimată în „nenotificarea victimei cu privire la orice situație care ar putea avea un impact asupra opririi sau reducerii cuantumului sprijinului financiar acordat" [45].

Probabil legiuitorul nostru ar trebui să se inspire, și să reflecte, în conținutul art.238 CP RM, forma pasivă de exprimare a înșelăciunii. În caz contrar, pentru săvârșirea unei asemenea fapte este exclusă aplicabilitatea art.238 CP RM. În anumite condiții, cele comise vor putea fi încadrate în baza art.196 CP RM. Avem în vedere ipoteza în care victimei i se cauzează un prejudiciu sub forma daunelor materiale în proporții mari. În lipsa unei asemenea urmări, poate fi antrenată, în exclusivitate, răspunderea conform art.106 din Codul contravențional. În opinia noastră, acest gol legislativ trebuie „astupat". Considerăm că cuantumul urmării prejudiciabile cauzate trebuie să fie acel semn ce ar justifica criminalizarea faptei ilicite investigate. În niciun caz, acest rol nu ar trebui să-l joace forma înșelăciunii uzitate de făptuitor.

În altă privință, conform legislației Poloniei, în postura de bunuri obținute prin săvârșirea faptei penale pot apărea: „împrumutul, avansul în numerar, garanția, scrisoarea de garanție, acreditivul, subvenția sau oricare altă prestație financiară, instrumentul de plată ori contractul de achiziții publice" [57, p. 66].

Potrivit legislației Republicii Moldova, un asemenea comportament nu poate fi încadrat în baza art.238 CP RM. În același timp, nu este exclusă angajarea răspunderii în baza unei alte norme (*e.g.* în baza art.361 CP RM).

Merită atenție clauza de impunitate prevăzută la alin.(3) din același articol, aceasta fiind pusă în acțiune atunci când: „înainte de pornirea urmării penale făptuitorul a împiedicat utilizarea mijloacelor financiare obținute sau făptuitorul a renunțat la subvenție sau la contractul de achiziții publice ori a acoperit pretențiile părții vătămate".

În ordinea juridică națională nu este consemnat un atare temei special de liberare de răspundere penală. Credem că, prezența în textul art.238 CP RM, a unui temei similar, liberator de răspundere penală, nu ar avea același efect descurajant, ca în cazul legislației Poloniei. Din contra, prezența acestuia ar putea determina o escaladare a fenomenului dobândirii prin înșelăciune a creditului sau a împrumutului. În conjunctura legislativă actuală, desistarea activității infracționale prin nefolosirea mijloacelor bănești obținute, prin înșelăciune, din contul victimei (fără ca organele de resort să cunoască despre faptul săvârșirii infracțiunii prevăzute la art.238 CP RM) ar putea constitui o circumstanță atenuantă. Aceasta deoarece, lista circumstanțelor atenuante este una deschisă [16, p. 56].

În ***legislația Lituaniei***, [46] la art.207 din CP este prevăzută infracțiunea de fraudare a creditelor. Acest articol este localizat în Cap. XXXI „Infracțiuni și contravenții împotriva ordinii economice și d+e afaceri" din CP. Din această perspectivă, optica legiuitorului moldav și a celui lituanian este asemănătoare. Amplasarea tehnico-legislativă realizată demonstrează că infracțiunea de fraudare a creditelor lezează, în prim plan, relațiile sociale rezultate din ordinea economică și de afaceri, nu însă relațiile sociale derivate din patrimoniul victimei. Un argument suplimentar îl formează scopul final spre realizarea căruia tinde făptuitorul (*i.e.* scopul folosinței temporare a mijloacelor bănești).

Dispoziția normei de incriminare reglementează fapta persoanei concretizate în „obținerea, prin inducerea în eroare, a unui credit, a unui împrumut, a unei subvenții, a unei garanții sau a unei garanții bancare ori a unei alte obligații de creditare" [46].

Comparând modelul lituanian cu cel moldav stabilim următoarele particularități distinctive:

- conform modelului incriminator lituanian în postura de bunuri obținute pe cale infracțională pot figura nu doar creditul și împrumutul, ci și subvenția, garanția, garanția bancară sau oricare altă obligație de creditare;

Remarcăm că fapta prejudiciabilă este descrisă prin expresia „obținerea, prin inducerea în eroare". „Surprindem că noțiunea „inducerea în eroare" este mai largă ca expresia „prezentarea unor informații false" (folosită în dispoziția normei de la art.238 CP RM). În primul rând, aceasta cuprinde și forma pasivă a înșelăciunii. În al doilea rând, nu se reduce doar la prezentarea unor informații false, dar înglobează și alte forme de exprimare a înșelăciunii active" [58, p. 522]:

- în opinia noastră, formula „inducerea în eroare" este una potrivită pentru cadrul incriminator autohton;
- modelul incriminator lituanian nu cere un cuantum anumit pentru a fi prezentă urmarea prejudiciabilă. Legiuitorul dă de înțeles că este suficient ca făptuitorul să fi obținut un credit, un împrumut etc., indiferent de mărimea acestuia;
- în textul art.207 din CP al Lituaniei nu este indicat scopul urmărit de făptuitor. Totuși, acesta poate consta doar în folosința temporară a mijloacelor financiare obținute. În caz contrar, este aplicabilă norma ce stabilește răspunderea pentru înșelăciune (art.182 din CP);
- ca și în cazul Sloveniei, norma din CP lituanian prevede pedepse mai blânde: amenda, arestul sau închisoarea de până la trei ani.

Un alt Stat Baltic ce cuprinde în legislația sa o infracțiune similară cu cea de la art.238 CP RM, îl

reprezintă ***Letonia***. Astfel, în secțiunea 210 din CP [47] este reglementată răspunderea pentru „Obținerea și utilizarea frauduloasă de credite și alte împrumuturi". Infracțiunea este amplasată în Cap. XIX „Infracțiuni de natură economică".

Spre deosebire de legiuitorul nostru, cel leton distinge între: a) obținerea frauduloasă a creditului, a împrumutului sau a subvenției, și b) utilizarea frauduloasă a acestor mijloace bănești. Cele două ipoteze diferă în funcție de ambianța săvârșirii infracțiunii. Prima ipoteză este prezentă atunci când făptuitorul nu a obținut încă creditul, împrumutul sau subvenția. *Per a contrario,* cea de-a doua ipoteză este prezentă atunci când făptuitorul a obținut mijloacele bănești (în condiții legale), dar prezintă victimei informații false în perioada „utilizării" creditului, împrumutului sau a subvenției. Totuși, analogic modelului legislativ autohton, fapta prejudiciabilă poate lua, în exclusivitate, forma activă de exprimare a înșelăciunii, nu și cea pasivă. De asemenea, aceasta rezidă în prezentarea unor informații false.

În ***legislația Bulgariei,*** la alin.(1) art.248a din CP este prevăzută răspunderea pentru „furnizarea unor informații neadevărate în vederea obținerii unui credit" [48]. La alin.(2) din același articol se regăsește o altă variantă-tip de infracțiune: „prezentarea unor informații neadevărate ori tăinuirea unor informații, în scopul obținerii unor sume de bani din fonduri ce aparțin Uniunii Europene, precum și din fonduri aparținând statului bulgar, prin care se cofinanțează proiecte" [48].

Legiuitorul moldav are o altă poziție. Astfel, prezentarea unor informații neadevărate în vederea obținerii unui credit este sancționată penal conform art.238 CP RM (evident, în prezența tuturor semnelor componenței de infracțiune). În același timp, prezentarea unor informații neadevărate în vederea obținerii unor mijloace bănești din fondurile Uniunii Europene poate fi încadrată: a) în baza art.240 CP RM (cu condiția că mijloacele bănești obținute sunt utilizate contrar destinației și fapta nu constituie o însușire (*i.e.* sustragere)), sau b) în baza art.3321 CP RM (cu condiția că făptuitorul urmărește scopul de sustragere). În acest sens, V. Stati menționează că scopul infracțiunilor prevăzute la art.240 CP RM, constând în folosința temporară „este antagonic față de scopul însușirii (sustragerii)" [56, p. 225], ultimul fiind prezent în cazul infracțiunilor prevăzute la art.3321 CP RM.

Deci, constatăm că, tocmai fapta penală stipulată la alin.(1) art.248a din CP al Bulgariei este corespondentă infracțiunii prevăzute la art.238 CP RM. Iar cea de la alin.(2) art.248a din același cod, mai degrabă, este corespondentă cu infracțiunile prevăzute la art.240 CP RM. Din acest raționament, merită atenție specială analiza comparativă a prevederilor alin.(1) art.248a din CP al Bulgariei.

Similar legislației noastre, fapta prejudiciabilă a infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.248a din CP al Bulgariei îmbracă forma unei înșelăciuni active, concretizate în furnizarea unor informații neadevărate. În context, surprindem lipsa unei coerențe legislative. Pe de o parte, norma de la alin.(1) art.248a din CP cuprinde numai forma activă de exprimare a înșelăciunii. Pe de altă parte, norma de la alin.(2) din același articol cuprinde atât forma activă a înșelăciunii, cât și forma pasivă (*i.e.* fapta prejudiciabilă se poate exprima și în „tăinuirea unor informații"). Considerăm că legiuitorul bulgar ar trebui să fie coerent, și să prevadă în textul alin.(1) art.248a din CP și forma pasivă a înșelăciunii.

În ***legislația Federației Ruse*** dobândirea ilegală a creditului este incriminată la art.176 din CP. Norma enunțată are următorul conținut: „Dobândirea, de către un întreprinzător individual sau de către administratorul unei persoane juridice, a unui credit sau a unui credit în condiții preferențiale, prin prezentarea unei bănci sau altui creditor, cu bună știință, a unor informații false privind situația economică sau financiară a întreprinzătorului individual sau a persoanei juridice, dacă această faptă a cauzat daune în proporții mari" [49].

Atrage atenția cuvântul „ilegal" din titulatura acestui articol. Constatăm o disensiune între denumirea articolului și conținutul său. Pe de o parte, conținutul normei reglementează răspunderea pentru obținerea unui credit prin înșelăciune. Pe de altă parte, în denumirea articolului nu se menționează despre „înșelăciune", drept modalitate de obținere a creditului.

În ***legislația Republicii Belarus*** infracțiunea de obținere ilegală a unui credit sau a unei subvenții este reglementată de art.237 din CP. Norma legală are următorul conținut: „Obținerea, de către un întreprinzător individual sau de către o persoană care gestionează o persoană juridică, a unui credit sau a unei subvenții, prin folosirea, cu bună știință, a unor documente și informații false privitoare la împrejurări ce sunt esențiale pentru obținerea creditului sau a subvenției, sau neinformarea de către întreprinzătorul individual sau de către persoana care gestionează o persoană juridică a unor date despre apariția unor circumstanțe care ar putea determina suspendarea sau încetarea procesului de creditare sau de subvenționare, dacă fapta a cauzat daune în proporții mari" [50]. La alin.(2) din același articol este prevăzută aceeași faptă, dar care a cauzat daune în proporții deosebit de mari.

Ca și tehnică legislativă atestăm similitudini între reglementările penale înscrise la art.238 CP RM și cele consemnate la art.237 din CP bielorus. Mai exact, identificăm două infracțiuni în variantă-tip: una prevăzută la alin.(1) și alta – la alin.(2). În ambele cazuri, diferența între cele două variante-tip de infracțiune rezidă în conținutul urmării prejudiciabile. Subsecvent, în ambele cazuri, componențele de infracțiune sunt materiale (*alias* – de rezultat).

Ca și în cazul altor legislații penale studiate (*e.g.* legislația Sloveniei, Poloniei, Lituaniei) făptuitorul poate prezenta informații false în vederea dobândirii unei subvenții. În acest caz, este prejudiciat statul, considerent din care, în atare ipoteză, infracțiunea nu are victimă. Legiuitorul nostru are o altă optică. Acesta nu include subvenția sau alte fonduri pasibile de obținut din sursele bugetare ale statului în categoria bunurilor ce pot fi dobândite prin săvârșirea infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM. Manipularea ilegală cu asemenea fonduri, în anumite condiții, ar putea determina antrenarea răspunderii penale pentru săvârșirea uneia dintre infracțiunile prevăzute la art.240 CP RM. Ne referim la ipoteza în care respectivele fonduri nu sunt

utilizate conform destinației, și cele comise nu întrunesc semnele unei sustrageri. Nu avem în vedere și ipoteza în care acestea sunt obținute prin prezentarea unor informații false (atunci când acestea sunt folosite conform destinației).

Până la urmă, este clară poziția legiuitorului nostru. Acesta a separat infracțiunile prevăzute la art.238 CP RM de cele specificate la art.240 CP RM, avându-se în vedere sursa diferită a mijloacelor bănești/fondurilor obținute, și, implicit, entitatea în dauna căreia este cauzat prejudiciul. Susținem această viziune legislativă.

În continuare ne vom opri asupra ***legislației statului Azerbaidjan***. În CP al acestui stat, la art.195, sunt incriminate două infracțiuni reunite sub denumirea: „Obținerea ilegală a creditului sau folosirea acestuia contrar destinației" [51].

În mare parte, conținutul normei de la alin.(1) art.195 din CP azer este asemănător cu conținutul normei de la alin.(1) art.176 din CP rus. În linii mari, diferă cuantumul urmării prejudiciabile. Norma din CP azer cere ca victimei să i se fi cauzat un prejudiciu exprimat în daune în proporții considerabile. În situația normei din CP rus prejudiciul trebuie să se cifreze la daune în proporții mari. Aceeași urmare prejudiciabilă este prevăzută la alin.(2) art.195 din CP azer. Observăm că legiuitorul nostru a luat o poziție de mijloc, prescriind că, în cazul infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.238 CP RM prejudiciul trebuie să corespundă unor daune de cel puțin 500 unități convenționale. Și doar în cazul infracțiunii specificate la alin.(2) art.238 CP RM prejudiciul poate lua forma unor daune în proporții deosebit de mari [51].

Merită atenție examinarea modelului incriminator prezent în ***legislația Georgiei***. Astfel, art.208 din CP prevede răspunderea pentru dobândirea ilegală a creditului. Infracțiunea este amplasată în Cap. XXVII „Infracțiuni în sfera creditar-monetară" [52].

Comparând acest model cu cel moldav stabilim următoarele:

- ambele modele incriminatorii se aseamănă din perspectiva laturii obiective. Totuși, remarcăm și anumite elemente distinctive. În primul rând, conform modelului georgian fapta prejudiciabilă se poate exprima, inclusiv, în acțiunea de folosire a întregii sume din credit contrar destinației. Această acțiune este una alternativă în raport cu acțiunea de prezentare a unor informații false și obținerea efectivă a creditului. Respectiv, poate să devină incidentă atunci când deși informația prezentată băncii sau unui alt creditor este autentică, totuși suma creditului este folosită contrar destinației:

– victimă a infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.208 din CP georgian poate fi: a) banca, b) orice alt creditor. Observăm că lista potențialelor victime este deschisă.

– modelul legislativ georgian este printre puținele modele care, analogic celui moldav, stabilește o triadă a scopului inițial urmărit de făptuitor în procesul prezentării unor informații false: a) scopul primirii unui credit, b) scopul majorării sumei creditului, c) scopul primirii unui credit în condiții preferențiale.

Extrem de elaborat este art.219 din CP al ***Kazahstanului*** [53], întitulat „Dobândirea ilegală a creditului sau nefolosirea integrală a creditului bugetar". În mare parte, acest model legislativ îmbină mai multe elemente întâlnite în alte modele legislative, investigate *supra*, și anume: redarea formei active și a celei pasive de exprimare a înșelăciunii uzitate în procesul dobândirii ilicite a creditului, a subvenției sau a creditului în condiții preferențiale; stipularea urmării în calitate de semn obligatoriu al componenței de infracțiune; reducerea cercului de subiecți ai infracțiunii la întreprinzătorul individual și la administratorul persoanei juridice; accentuarea formei intenționate pe care trebuie să o aibă făptuitorul în raport cu cele comise, prin folosirea sintagmei „bună știință", în dispoziția normei; descrierea detaliată a informației false prezentate băncii sau unui alt creditor etc.

Un ultim model legislativ supus analizei comparative îl reprezintă cel ***ucrainean***. Astfel, art.222 din CP al Ucrainei este întitulat „Escrocheria cu resurse financiare". Remarcăm poziția extrem de blândă a legiuitorului ucrainean în raport cu sancționarea acestei fapte penale. Preliminar evocăm dezacordul nostru în raport cu titulatura art.222 din CP ucrainean. Termenul „escrocheria", utilizat în denumirea articolului, este în disonanță cu expresia „în lipsa semnelor unei infracțiuni contra proprietății", consfințită în dispoziția normei incriminatoare. Or, escrocheria, prin excelență, este o infracțiune contra patrimoniului [5].

În această privință, S. Prodan remarcă: „infracțiunea prevăzută la art.222 din CP al Ucrainei aduce atingere nu numai relațiilor sociale legate de creditare, dar și relațiilor sociale bugetare, precum și relațiilor sociale fiscale" [55, p. 181].

În același timp, subscriem legiuitorului ucrainean în ceea ce privește utilizarea în textul normei a următoarei circumstanțe negative: „în lipsa semnelor unei infracțiuni contra proprietății". Rolul acestui semn negativ constă în facilitarea procesului de interpretare și aplicare a acestei norme, prin neadmiterea unei confuzii între această infracțiune și unele fapte penale contra patrimoniului. Considerăm absolut imperios includerea unui atare semn negativ în dispoziția art.238 CP RM. În aceste condiții, inserarea în dispoziția normei a unui asemenea semn negativ va facilita procesul de delimitare a infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM de infracțiunile specificate la art.190 CP RM.

Concluzii: În urma cercetării efectuate prezentăm următoarele *concluzii:*

- în niciuna dintre legislațiile străine studiate fapta de dobândire a despăgubirii sau a indemnizației de asigurare prin înșelăciune nu este incriminată alături de fapta de dobândire a creditului sau a împrumutului prin înșelăciune. Legiuitorii străini nu includ și despăgubirea sau indemnizația de asigurare în postura de bunuri dobândite prin săvârșirea infracțiunii corespondente celei înscrise la art.238 CP RM.

- în unele legislații întâlnim norme asemănătoare cu cele consemnate la art. 238 CP RM. care prevăd răspunderea pentru dobândirea creditului sau împrumutului prin înșelăciune (*e.g.* legislația Lituaniei, Letoniei, Ucrainei, Azerbaidjanului, Georgiei, Kazahstanului, Turkmenistanului, Sloveniei, Macedoniei de Nord, Bulgariei, Poloniei). În alte legiuiri nu regăsim norme similare cu cele consemnate la art. 238 CP RM (*e.g.* legislația Armeniei, Belgiei, Franței, Ungariei,

Spaniei, Elveției, Danemarcei);

- legislatorul bulgar face distincție între *(i)* prezentarea unor informații neadevărate în vederea obținerii unui credit și *(ii)* prezentarea unor informații neadevărate în vederea obținerii unor mijloace bănești din fondurile Uniunii Europene sau din fondurile statului bulgar.

Referințe bibliografice:

1. Constituția Republicii Moldova din 29.07. 1994, publicat: 12.08.1994. În: Monitorul Oficial nr. 1 din 12.08.1994, în vigoare din 27.08.1994.
2. Codul penal al Republicii Moldova, nr.985 din 18.04.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.72-74 din 14.04.2009.
3. Codul penal al României (Legea nr.286/2009), în vigoare din 1 februarie 2014 (Legea nr.187/2012). București: C.H. Beck, 2009.
4. Codul penal al Republicii Lituania. [citat 14.10.2026] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Lituania-RO.html
5. Уголовный кодекс Украины. [citat 14.10.2026] Disponibil: https://meget.kiev.ua/kodeks/ugolovniy-kodeks/razdel-1-7/
6. Уголовный кодекс Республики Беларусь. [citat 14.10.2026] Disponibil: https://kodeksy-by.com/ugolovnyj_kodeks_rb/237.htm
7. Уголовный кодекс Азербайджанской Республики. [citat 14.10.2026] Disponibil: https://continent-online.com/Document/?doc_id=30420353#pos=2331;-38
8. Уголовный кодекс Грузии. [citat 14.10.2026] Disponibil: https://matsne.gov.ge/ru/document/download/16426/212/ru/pdf
9. Уголовный кодекс Республики Казахстан. [citat 14.10.2026] Disponibil: https://online.zakon.kz/document/?doc_id=31575252&pos=3407;-46#pos=3407;-46
10. Уголовный кодекс Туркменистана. [citat 14.10.2026] Disponibil: https://continent-online.com/Document/?doc_id=31295286#pos=1967;-60
11. Уголовный кодекс Республики Таджикистан. [citat 14.10.2026] Disponibil: https://continent-online.com/Document/?doc_id=30397325#pos=2503;-9
12. Codul penal al Republicii Slovenia. [citat 14.10.2026] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Slovenia-RO.html
13. Codul penal al Republicii Letonia. [citat 14.10.2026] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Letonia-RO.html
14. Criminal Code of the Republic of North Macedonia. [citat 14.10.2026] Disponibil: https://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/MONOGRAPH/66834/135908/F-1025739791/MKD-66834%20(EN).pdf
15. Codul penal al Republicii Bulgaria. [citat 14.10.2026] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Bulgaria-RO.html
16. Codul penal al Republicii Polone. [citat 14.10.2026] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Polonia-RO.html
17. Criminal Code of the Republic of Serbia. [citat 14.10.2026] Disponibil: https://www.mpravde.gov.rs/files/Criminal%20%20%20Code_2019.pdf
18. Уголовный кодекс Российской Федерации. [citat 14.10.2026] Disponibil: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_10699/7c23990e7bc7ec9960625ca9411a470cd61ad2ec/
19. Codul penal al Republicii Slovace. [citat 14.10.2026] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-
20. Criminal Code of the Republic of Albania. [citat 14.10.2026] Disponibil: https://www.warnathgroup.com/wp-content/uploads/2017/11/Albania_CC_1995_am2015_en.pdf
21. Codul penal al Republicii Federale Germania. [citat 14.10.2026] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Germania-RO.html
22. Codul penal al Republicii Cehe. [citat 14.10.2026] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Cehia-RO.html
23. Penal Code of Turkey. [citat 14.10.2026] Disponibil: https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-REF(2016)011-e
24. Codul penal al României. [citat 14.10.2026] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Romania-RO.html
25. Codul penal al Republicii Portugheze. [citat 14.10.2026] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Portugalia-RO.html
26. Codul penal al Regatului Țărilor de Jos (Olanda). [citat 14.10.2026] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Olanda-RO.html
27. Codul penal al Greciei. [citat 14.10.2026] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Grecia-RO.html
28. Codul penal al Republicii Finlanda. [citat 14.10.2026] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Finlanda-RO.html
29. Codul penal al Regatului Suediei. [citat 14.10.2026] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Suedia-RO.html

30. Codul penal al Republicii Estonia. [citat 14.10.2026] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Estonia-RO.html
31. Codul penal al Republicii Croația. [citat 14.10.2026] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-
32. Codul penal al Republicii Austria. [citat 14.10.2026] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Austria-RO.html
33. Codul penal al Republicii Cipriote. [citat 14.10.2026] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Cipru-RO.html
34. Criminal Code of the Republic of Montenegro. [citat 14.10.2026] Disponibil: https://www.icj.org/wp-content/uploads/2013/05/Montenegro-Criminal-Code-2003-eng.pdf
35. Codul penal al Republicii Italia. [citat 14.10.2026] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Italia-RO.html
36. Уголовный кодекс Армении. [citat 14.10.2026] Disponibil: http://www.parliament.am/legislation.php?ID=1349&lang=rus&sel=show#8a
37. Уголовный кодекс Кыргызской Республики. [citat 14.10.2026] Disponibil: http://cbd.minjust.gov.kg/act/view/ru-ru/111527
38. Codul penal al Regatului Belgiei. [citat 14.10.2026] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Belgia-RO.html
39. Codul penal al Republicii Franceze. [citat 14.10.2026] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Franta-RO.html
40. Codul penal al Ungariei. [citat 14.10.2026] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Ungaria-RO.html
41. Codul penal al Regatului Spaniei. [citat 14.10.2026] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Spania-RO.html
42. Swiss Criminal Code. [citat 14.10.2026] Disponibil: https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/54/757_781_799/en#art_146
43. Codul penal al Regatului Danemarcei. [citat 14.10.2026] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Danemarca-RO.html
44. Codul penal al Republicii Slovenia. [citat 14.10.2026] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Slovenia-RO.html
45. Codul penal al Republicii Polone. [citat 14.10.2026] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Polonia-RO.html
46. Codul penal al Republicii Lituania. [citat 14.10.2026] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Lituania-RO.html
47. Codul penal al Republicii Letonia. [citat 14.10.2026] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Letonia-RO.html
48. Codul penal al Republicii Bulgaria. [citat 14.10.2026] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Bulgaria-RO.html
49. Уголовный кодекс Российской Федерации. [citat 14.10.2026] Disponibil: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_10699/7c23990e7bc7ec9960625ca9411a470cd61ad2ec/
50. Уголовный кодекс Республики Беларусь. [citat 14.10.2026] Disponibil: https://kodeksy-by.com/ugolovnyj_kodeks_rb/237.htm
51. Уголовный кодекс Азербайджанской Республики. [citat 14.10.2026] Disponibil: https://continent-online.com/Document/?doc_id=30420353#pos=2331;-38
52. Уголовный кодекс Грузии. [citat 03.10.2026] Disponibil: https://matsne.gov.ge/ru/document/download/16426/212/ru/pdf
53. Уголовный кодекс Республики Казахстан. [citat 14.10.2026] Disponibil: https://online.zakon.kz/document/?doc_id=31575252&pos=3407;-46#pos=3407;-46
54. POPESCU, D. *Circumstanțele atenuante și agravante în dreptul penal al Republicii Moldova*: tz. de doct. în drept. Chișinău, 2015, p. 56.
55. PRODAN, S. Răspunderea penală pentru infracțiunile legate de creditare în conformitate cu legislația altor state. În: *Revista științifică a USM „Studia Universitatis”*, *Seria „Științe penale”,* 2007, nr. 3, pp. 181-190;
56. STATI, V., POPOV, R. Obținerea frauduloasă a mijloacelor din fondurile externe, precum și delapidarea acestor mijloace în atenția legii penale a Republicii Moldova. În: *Revista științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”, Seria „Științe sociale”*, 2016, nr. 8 (98), p. 225.
57. STRATAN, A. Experiența Sloveniei și a Poloniei privind infracțiunea de dobândire a creditului/împrumutului prin înșelăciune. În: *Materialele Conferinței științifice naționale cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare” dedicată Zilei internaționale a Științei pentru Pace și Dezvoltare*, (Chișinău, 10-11 noiembrie 2022). Chișinău: CEP USM, 2021, p. 66.
58. STRATAN, A. Studiu de drept comparat privind infracțiunea de dobândire prin înșelăciune a creditului sau a împrumutului cu participarea minorului. În: *Materialele Conferinței științifice internaționale „Interesul superior al copilului: abordare socio-culturală, normativă și jurisprudențială”, (Chișinău, 30 septembrie – 01 octombrie 2022).* Chișinău: CEP USM, 2022, p. 522.